

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

3498
ŚLĄSKIE

1. Obiekt

BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY

2. Czas powstania

XVIII/XIX wiek

druga połowa XX wieku

3. Miejscowość

MIKOŁÓW

4. Adres

Mikołów
Rynek 14

nr hipoteczny

KW

nr działki

1071/43

5. Przynależność administracyjna

województwo katowickie

gmina

miasto Mikołów

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Nikolai, Nicolaui

7. Przynależność administracyjna

przed 1 VI 1975

województwo katowickie

powiat

tyski

8. Właściciel i jego adres

Gmina Mikołów

9. Użytkownik i jego adres

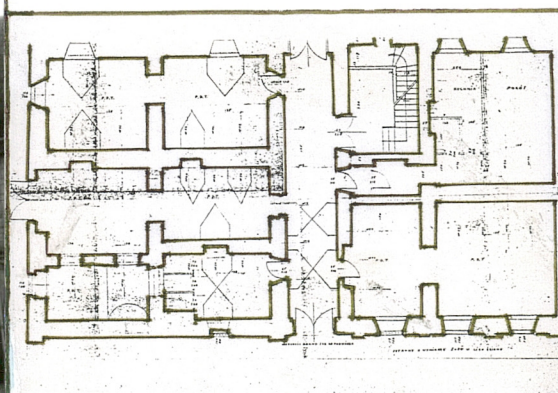
Gmina Mikołów

10. Rejestr zabytków

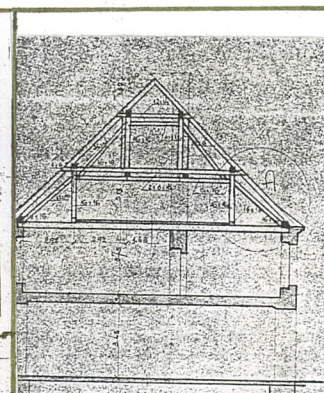
Nr A/284/50

data 1 marca 1950 roku

11. Zdjęcie rzut przekrój sytuacja orientacja

RZUT PARTERU skala 1:400

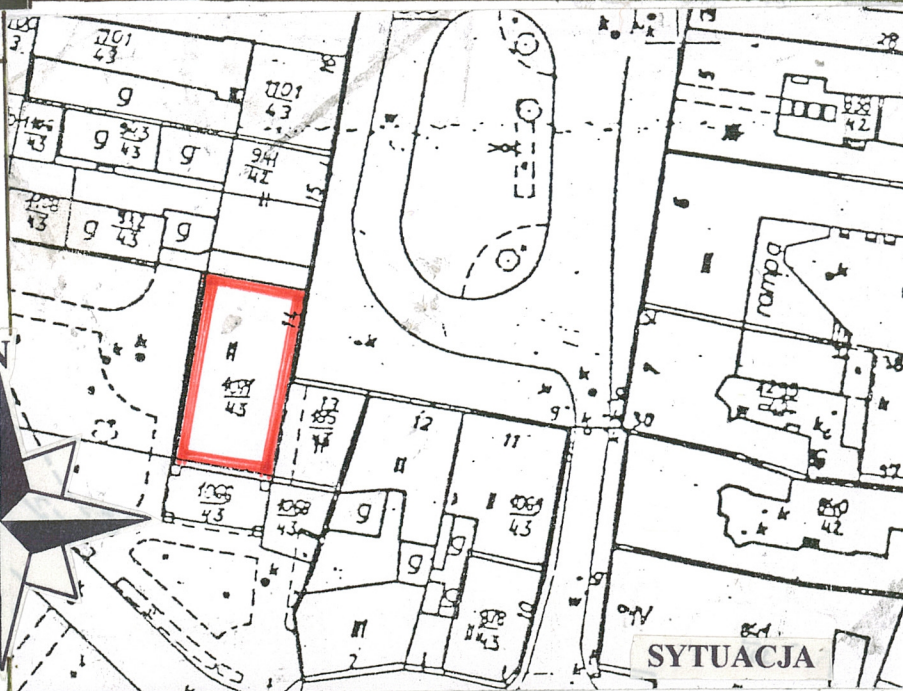

PRZEKRÓJ skala 1:400

NAROŻNIK POŁUDNIOWO-ZACHODNI

ORIENTACJA

SYTUACJA

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

W XVII wieku zabudowa Mikołowa była w większości drewniana, jedynie nieliczne budynki były murowane (ratusz, kilka kamienic na rynku, kościół, szkoła, szpital).

W 1645 roku wybuchł groźny pożar, w wyniku którego miasto w znacznej części zostało zniszczone. Następną klęską było zajęcie Śląska przez wojsko generała Wittenberga i ściganie z mieszkańców wysokich kontrybucji. Niedługo potem, w 1687 roku, następny pożar ponownie zniszczył miasto.

Wszystkie te klęski spowodowały, że Mikołów określany był przez ówczesnych kronikarzy jako *wcale liche miasteczko*.

W XVIII wieku Śląsk nawiedzały liczne klęski - lata 1713-1714 to tzw. *lata głodowe*, w 1715 roku nastąpiło tu trzęsienie ziemi, rok 1740 zaznaczył się ciężką zimą, w wyniku której zmarły setki osób, klęski głodowe nawiedzały ten rejon jeszcze w latach 1746 i 1758. Mocno zniszczyły miasto wojny śląskie w połowie tego stulecia. Ostateczne przyłączenie Śląska do Prus zahamowało pomyślny dotąd rozwój handlu w Mikołowie, leżącemu przy starym szlaku handlowym z Krakowa do Wrocławia (przecinały się tu również inne szlaki handlowe).

Czworoboczny Rynek stanowił centrum miasta. Jedynie kilka domów na rynku było murowanych. W tym czasie książę pszczyński popierał budownictwo murowane, dając mieszkańcom bezpłatnie część materiałów. Mieszczanie żyli wtedy najczęściej z rolnictwa i rzemiosła. Notatki statystyczne podają, że w Mikołowie były 142 domy, w tym 6 krytych dachówką, a 136 gontami.

W maju 1794 roku w Mikołowie miał miejsce kolejny wielki pożar, który prawie całkowicie zniszczył miasto. Ogień wybuchł w jednym z rynkowych domów (w pierzei wschodniej). Z 22 domów w rynku 11 było murowanych - sześć z nich spaliło się doszczętnie, dwa zostały mocno przez ogień zniszczone, trzy w pierzei południowej ocalały. Całkowicie spłonął m. in. murowany ratusz wraz z całym archiwum miejskim. Oprócz wspomnianych wyżej trzech domów w pierzei południowej zachowały się też stare, murowane piwnice niektórych domów przy rynku.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja - nieruchomość przy Rynku 14 znajduje się w centrum miasta (po wschodniej stronie torów kolejowych), w zachodniej pierzei rynkowej (narożnik południowo-zachodni). Zachowana część budynku frontowego usytuowana jest kalenicowo względem rynku, w zwartej zabudowie. Na parceli nr 1071/43 znajduje się oprócz zachowanej części budynku frontowego także współczesna duża kubatura dobudowana od południa i zachodu.

Od północy parcela sąsiaduje z nieruchomością przy Rynku 15, od wschodu z Rynkiem 13, od południa z działką 1066/43, a od zachodu z rodzajem skweru - pustego terenu, na którym obecnie znajduje się również przystanek autobusowy, a dalej dwa rozwidlenia drogi. Obiekt pełni obecnie funkcję mieszkalno-handlową. Część handlowa (parter od strony wschodniej) dostępna jest bezpośrednio z Rynku (lokale usytuowane od strony południowej, wejście od strony południowej). Wejście do części mieszkalnej znajduje się z tyłu, od zachodu.

Materiał i konstrukcja - zachowana część budynku frontowego wykonana jest w konstrukcji tradycyjnej - ściany zewnętrzne z cegły pełnej. Pozostała część kubatury współczesnej wykonana jest w technologii dwudziestowiecznej (żelbet, stal, itp.). Obiekt od frontu dwukondygnacyjny, z wysokim, nie użytkowym poddaszem; w pozostałej części trójkondygnacyjny, całkowicie podpiwniczony

Stropy - w części „starej” - piwnice - stropy kolebkowe z kamienia, pozostałe - prawdopodobnie na tym odcinku - drewniane; w części współczesnej - żelbetowe (łącznie z piwnicami)

Wieżby dachowe - w zachowanej części frontowej - wysoki dach o spadku w kierunku rynku, na konstrukcji drewnianej, krokwiowo-płatwiowo-słupowej, kryty dachówką. W narożniku południowo-zachodnim o nachyleniu jak połać dachowa. Od strony budynku Rynek 13 i 15 - murki ogniowe. Kominy murowane, proste w formie. W pozostałej części płaski stropodach żelbetowy, kryty papą

Schody - wewnętrzne - znajdują się części współczesnej, dwubiegowe, powrotne, o konstrukcji żelbetowej, wykonane z lastrika, ze stalowymi barierkami

Podłogi - piwnica - wylewka; w parterze - w lokalach handlowych - na wylewce współczesne wykończenie (gresy ceramiczne itp.). W pomieszczeniach mieszkalnych różne wykończenie wykonane na wylewce (np. płytki ceramiczne, parkiet, itp.)

Drzwi - zewnętrzne do budynku - prostokątne, zakończone prosto, metalowe, częściowo przeszklone, dwuskrzydłowe, strefa wejściowa zadaszona; drzwi wewnętrzne - współczesne, jednoskrzydłowe, typowe, drewniane, zakończone prosto

Okna - od frontu - odtworzone w czasie remontu, prostokątne, zakończone prosto, dwudzielne, trójpoziomowe, ujęte w profilowane obramienie; witryny w parterze wykonane z PVC według zachowanego kształtu (zakończone tzw. oślim grzbietem). W elewacji tylnej - duże, prostokątne współczesne przeszklenia w pomieszczeniach mieszkalnych (trójdzielne), okna klatki schodowej - niewielkie, prostokątne. Od południa podobne okna w części mieszkalnej, dodatkowo okna balkonowe, wychodzące na loggie ze stalowymi barierkami. W parterze drzwi i witryny lokali sklepowych - współczesne, proste, wykonane z PVC

Rzut i bryła - pozostałość starego budynku frontowego wraz ze współczesną rozbudową tworzą wspólnie zwartą bryłę, posadowioną na rzucie prostokąta, o wydłużonej osi północ-południe

Elewacja wschodnia (od strony Rynku) - czteroosiowa; w osiach rozmieszczone w parterze duże, zamknięte „oslim grzbietem”, witryny; w parterze prostokątne okna. Elewacja tynkowana (tynk gładki), z wystorjem architektonicznym: pilastry pomiędzy oknami (cztery sztuki), zakończone ozdobnymi głowicami, szeroki, profilowany gzyms wieńczący, ponad nim wysoki, spadzisty dach

<p>14. Kubatura</p> <p>około 5200 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>około 850 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>dom mieszkalno-usługowy, hotel</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>dom mieszkalno-usługowy</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <ul style="list-style-type: none"> lata sześćdziesiąte XX wieku - rozbiórka części obiektu frontowego oraz pozostałych obiektów znajdujących się na działce. Remont kapitalny zachowanej części (m. in. wymiana okien na pierwszej kondygnacji, dobudowa współczesnej kubatury). <p>Z tego okresu zachowało się dużo dokumentacji dotyczącej remontu, m. in. <i>Ekspertyza stanu technicznego budynku</i> z 1961 roku, inwentaryzacje, kosztorysy (część tej dokumentacji znajduje się w Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach</p> <ul style="list-style-type: none"> w ostatnim czasie wykonano nowe witryny w parterze 		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <ul style="list-style-type: none"> Fundamenty - brak danych Ściany zewnętrzne - stan dobry Konstrukcje dachowe, dach - stan średni Stolarka okienna i witryny - stan dobry Elewacje - stan dobry <p>Nowa część (obiekt współczesny) - bieżące remonty - stan techniczny całości - dobry</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> pozostawienie zachowanej części budynku w niezmienionej formie, szczególnie dotyczy to elewacji frontowej budynku podniesienie estetyki elewacji części współczesnej (np. przebudowa strefy wejściowej, likwidacja dysharmonizującego zadaszenia itp.) i otoczenia wykonanie analizy historyczno-urbanistycznej, mającej na celu ustalenie dawnego przebiegu granic parceli - odzwierciedlenie tego przebiegu w terenie (np. mała architektura, kubatura) 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numery i miejsce przechowywania)

- Akta miasta Pszczyny (Archiwum w Pszczynie - AmP ks. [REDACTED] k. 187-189, k. 235-236, ks. [REDACTED] ks. [REDACTED] k. 136-140
- Księga Wieczysta [REDACTED] (Wydział Ksiąg Wieczystych - Sąd Administracyjny w Mikołowie)

22. Bibliografia

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr inż. arch. Ryszarda Rajnich-Walawender listopad 1997 roku
plany, rysunki mgr inż. arch. Ryszarda Rajnich-Walawender listopad 1997 roku
zdjęcia, fotografie mgr inż. arch. Ryszarda Rajnich-Walawender listopad 1997 roku
miejsca przechowywania negatywów Archiwum WKZ w Katowicach

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

7
..... wkładek

1. <i>Miejscowość</i> MIKOŁÓW Rynek 14	2. <i>Obiekt</i> BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	3. <i>Zawartość wkładki</i> Ciąg dalszy punktu 12 - historia obiektu Ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu
--	--	---

Ciąg dalszy punktu 12 - historia obiektu

Przystąpiono do odbudowy miasta. Kierował nią sekretarz miejski - Jan Fryderyk Neumann. Koszty odbudowy oszacował budowniczy Jugner z Raciborza. Obliczono, że odbudowa domów mieszkalnych będzie kosztować ponad 42 tysiące talarów, a budynków gospodarczych prawie 10 tysięcy talarów - ogółem ponad 52 tysiące talarów. Miasto nie dysponowało taką kwotą, w związku z czym odbudowa ciągnęła się przez kilka lat. Książę pszczyński nadal namawiał do budowy domów murowanych i bezpłatnie przekazywał materiały budowlane

Na planie miasta z 1794 roku w tej pierzei rynkowej istniała zabudowa luźna. Rzut ówczesnego budynku na parceli nr 14 nie odpowiada obecnemu. Na przestrzeni XIX wieku parcela ta posiadała oprócz budynku frontowego, również dwie murowane, piętrowe oficyny, browar, wozownię, stajnię, szopy i ogrody warzywne. Każdy z tych budynków zmieniał wielokrotnie właściciela.

Przypuszcza się, że kamienica przy Ryнку 14 została wzniesiona po pożarze miasta w 1794 roku. W 1850 roku budynek pełnił funkcję „domu gościnnego” i gospody. Do 1877 roku te funkcje nadal były utrzymane. Pochodzący z końca XIX wieku zapis informuje o jednopiętrowej, murowanej kamienicy, którą w 1877 roku kupił Heinrich Grünpeter, który rozpoczął prace budowlane. Starał się o zezwolenie na przebudowę kamienicy, dobudowanie kuchni, a także wzniesienie piętra mieszkalnego nad wozownią. Przy końcu XIX wieku w kamienicy mieścił się hotel *Książę Prus*.

W 1900 roku dyrektor huty Grzegorz Schmula zwrócił się z prośbą o rozbudowanie hotelu w domu Grünpetera według projektu E. Maeltzera.

W 1922 roku kamienicę kupił Jan Ciosek, szynkarz. W okresie międzywojennym znajdował się w niej *Hotel Górnośląski*.

Po drugiej wojnie światowej kamienica przeszła na własność Skarbu Państwa. W latach sześćdziesiątych XX wieku przeprowadzono remont kapitalny i nadano jej obecny wygląd (w czasie tej przebudowy wyłoniły się sklepienia kolebkowe piwnic).

W czasie przeprowadzania remontu praktycznie rozebrano 3/4 kamienicy (od strony tylnej - zachodniej), pozostawiając tylko front. Z tyłu dobudowano współczesną, dużą kubaturę. Przed przebudową budynek frontowy był obiektem posadowionym na rzucie prostokąta (15,65 x 28,71 m), o bryle zwartej, częściowo podpiwniczony (stropy kolebkowe), przykryty wysokim dwuspadowym dachem, opartym na konstrukcji drewnianej. Mury piwnic wykonane były z kamienia, sklepienia z cegły. Ponadto sklepienia kolebkowe występowały w niektórych pomieszczeniach parteru. Schody, stolarka drzwi i okien - drewniane. Ściany nośne budynku wykonane były z cegły i kamienia - grubość ścian w piwnicach wynosiła 1-1,4 m, na parterze 1,16-0,9 m, na piętrze 0,9-0,8 m, ściany działowe 0,75-0,30 m, nowsze 0,25 m. Fundamenty wykonane były z kamienia na zaprawie wapiennej o grubości około 1,5 m, posadowione na głębokości około 2,2 m poniżej terenu. Powierzchnia budynku wynosiła 442 m², kubatura 3740 m³.

Ekspertyza techniczna z 1961 roku przedstawiła zły stan techniczny budynku.

Ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu

Elewacje zachodnia (tylna) - ośmioosiowa, w osiach rozmieszczone duże, współczesne okna. W osiach czwartej i piątej w parterze - drzwi wejściowe z zadaszeniem. W osi piątej ponadto okna klatki schodowej.

Elewacja tylna (południowa) - czteroosiowa - w osiach pierwszej i drugiej na pierwszym i drugim piętrze duże współczesne okna. W osiach trzeciej i czwartej na pierwszym i drugim piętrze - loggie z przeszkleniami i oknami balkonowymi. W parterze współczesne witryny lokali handlowych - umieszczone w osiach okien górnych

Elewacje tylne - współczesne (lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte), proste, pozbawione wystroju

Wnętrza - wnętrza współczesne, brak zachowanych elementów zabytkowych, przekształcone

Instalacje - wodno-kanalizacyjna, elektryczna, telefoniczna

Kartę założyła mgr inż. arch. Ryszarda Rajnich-Walawender listopad 1997 roku

1. Miejscowość

MIKOŁÓW

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

DOM MIESZKALNO USŁUGOWY
RYNEK 14

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

RYNEK - NAROŻNIK POŁUDNIOWO-ZACHODNI

ELWEACJA ZACHODNIA

NAROŻNIK POŁUDNIOWO-ZACHODNI RYNKU /RYNEK 13 i 14/

ELEWACJA ZACHODNIA

mgr inż arch.Ryszarda RAJNICH-WALAWENDER X 1997 r.

Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:
ARCHIWUM PSOZ KATOWICE

WYSTRÓJ ARCHITEKTONICZNY ELEWACJI FRONTOWEJ

ELEWACJA POŁUDNIOWA

WITRYNA W ELEWACJI FRONTOWEJ

NAROŻNIK POŁUDNIOWO-ZACHODNI BUDYNKU

1. Miejscowość

MIKOŁÓW

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

DOM MIESZKALNO USŁUGOWY
RYNEK 14

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

WYSTRÓJ ARCHITEKTONICZNY
ELEWACJI FRONTOWEJ

FRAGMENT ELEWACJI TYLNEJ

ELEWACJA TYLNA WRAZ Z OTOCZENIEM

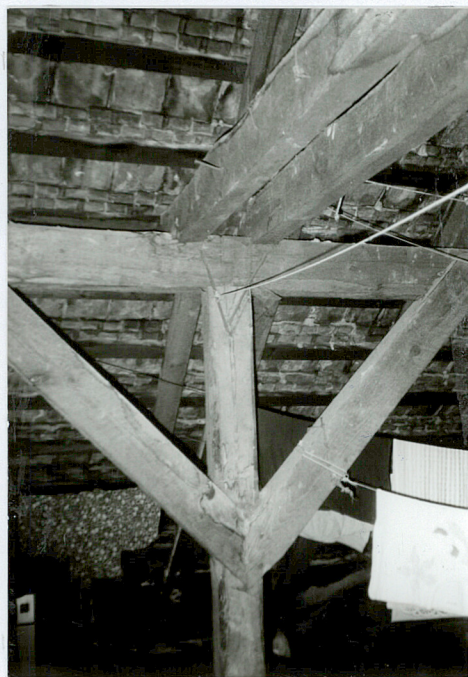
mgr inż arch.Ryszarda RAJNICH-WALAWENDER X 1997 r.

Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:
ARCHIWUM PSOZ KATOWICE

FRAGMENT KLATKI SCHODOWEJ

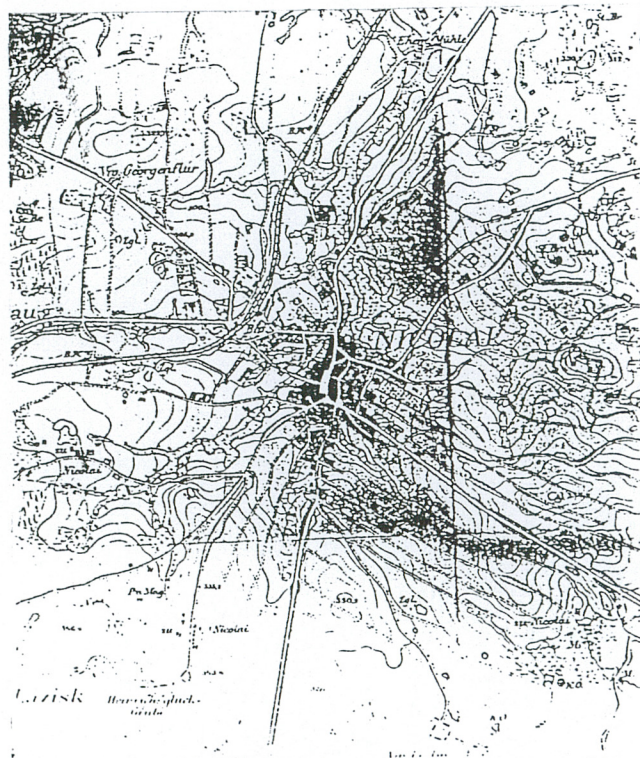

FRAGMENT WIĘŻBY DACHOWEJ

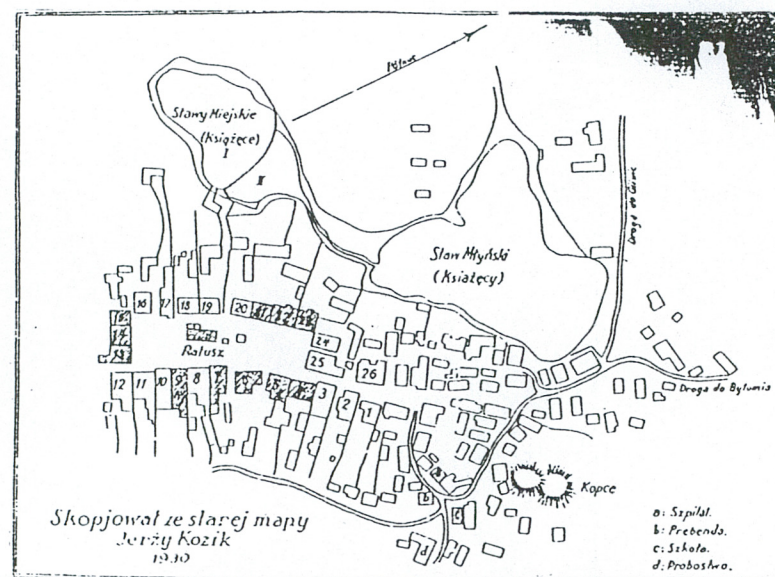

FRAGMENT WIĘŻBY DACHOWEJ

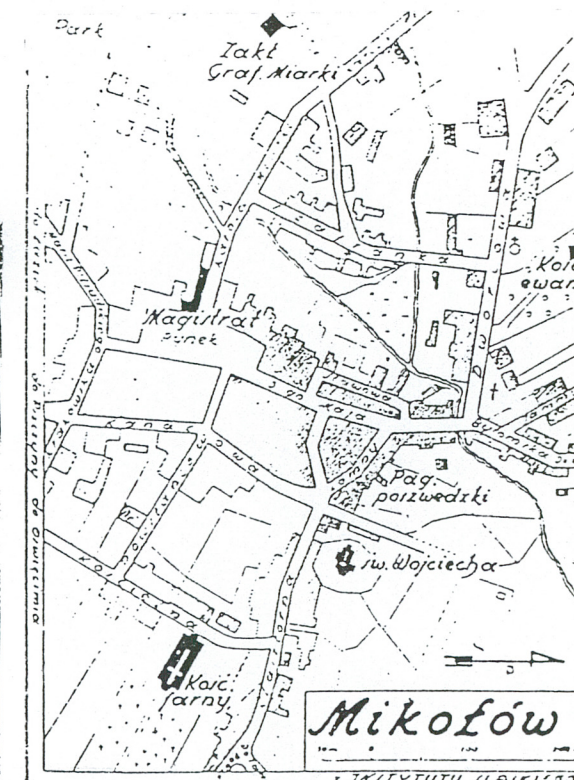
1. Miejscowość MIKOŁÓW	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) DOM MIESZKALNO USŁUGOWY RYNEK 14	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) DOKUMENTACJA ARCHIWALNA
---------------------------	---	---

MAPA OKRĘGU MIKOŁÓW Z r. 1881

PLAN MIKOŁOWA WYKONANY W 1930 r.

PLAN MIKOŁOWA Z ok. 1930 r.

mgr inż arch. Ryszarda RAJNICH-WALAWENDER X 1997r.

Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

ELEWACJA TYLNA-PÓŁUDNIOWA 1884 r.

1. Miejscowość

NIKOŁÓW

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

DOM MIESZKALNO USŁUGOWY
RYNEK 14

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

DOKUMENTACJA ARCHIWALNA

ELEWACJA FRONTOWA-ZACHODNIA 1984 r.

Wkładkę założył: mgr inż arch. Ryszarda RAJNICH-WALAWENDER X 1997 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

MIKOŁÓW-RYNEK, WIDOK NA PIERZEJĘ POŁUDNIOWĄ I ZACHODNIĄ 1985 r.

1. Miejscowość

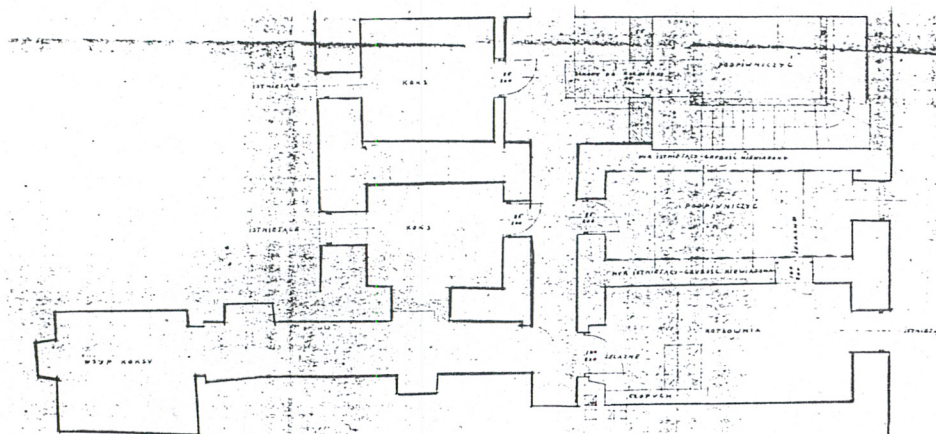
MIKOŁÓW

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

DOM MIESZKALNO USŁUGOWY
RYNEK 14

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

DOKUMENTACJA ARCHIWALNA

RZUT PIWNIC skala 1:200

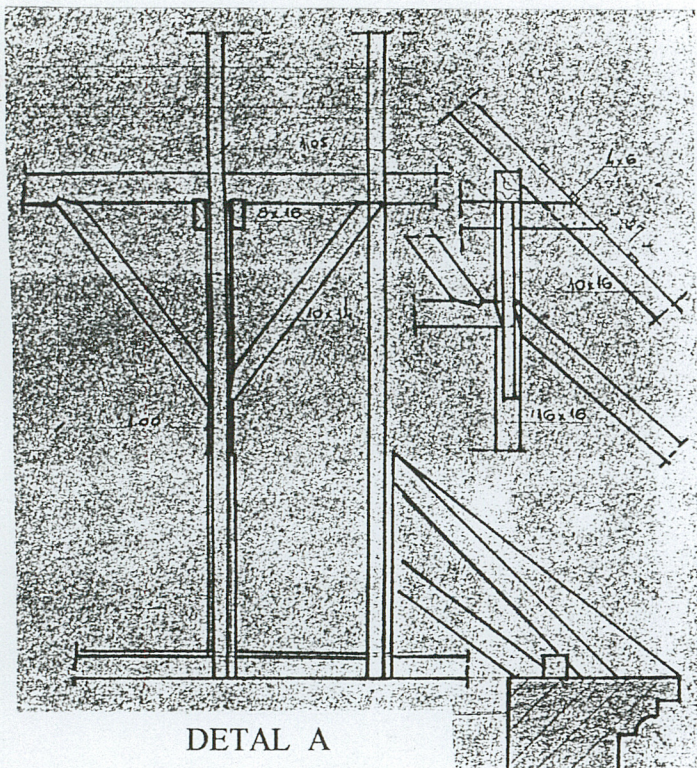
ELEWACJA FRONTOWA skala 1:200

mgr inż arch. Ryszarda RAJNICH-WALAWENDER

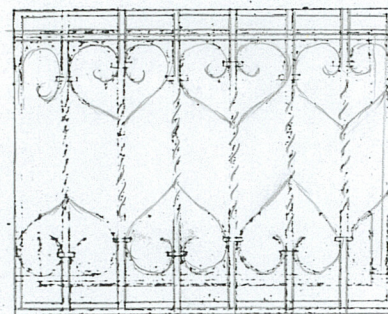
X 1997r.

Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)

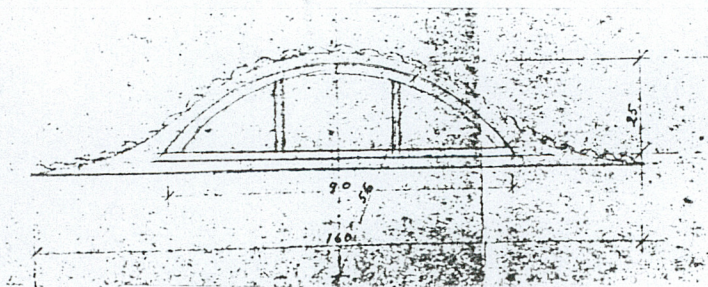
Miejsce przechowywania negatywów:

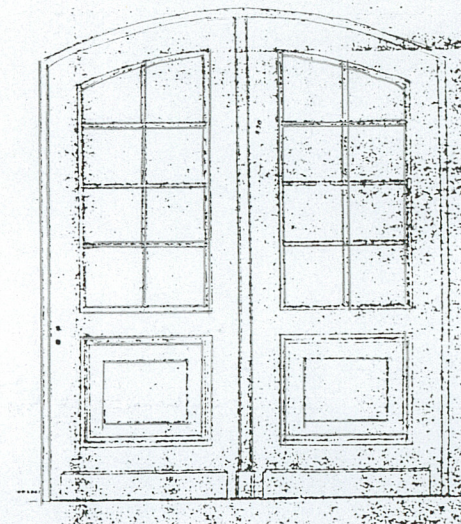
DETAL A

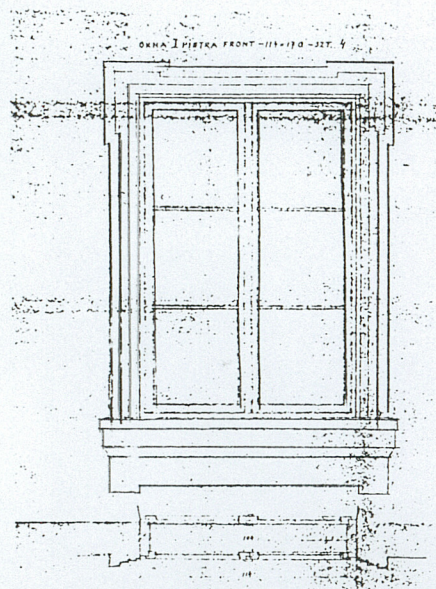
DETAL - KRATA

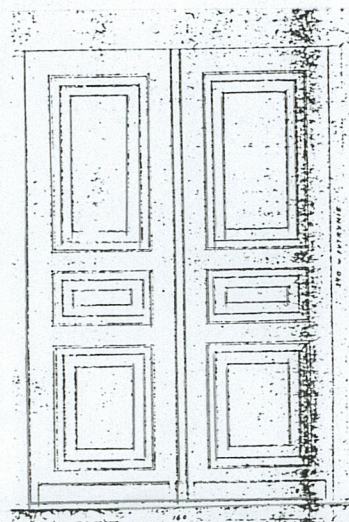
DETAL - OKNO DACHOWE

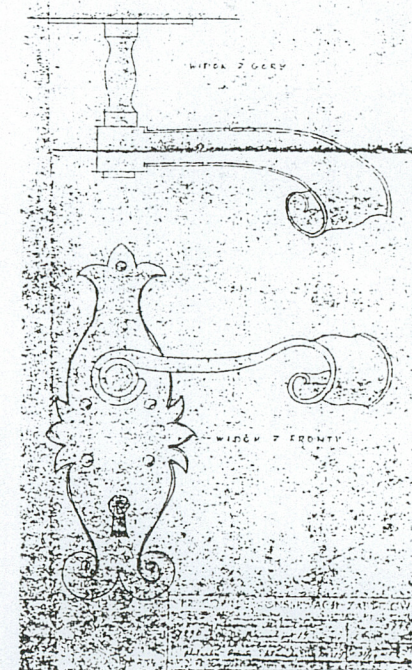
DETAL - BRAMA WEJŚCIOWA

DETAL - OKNO

DETAL - DRZWI

DETAL - KLAMKA

1. Miejscowość

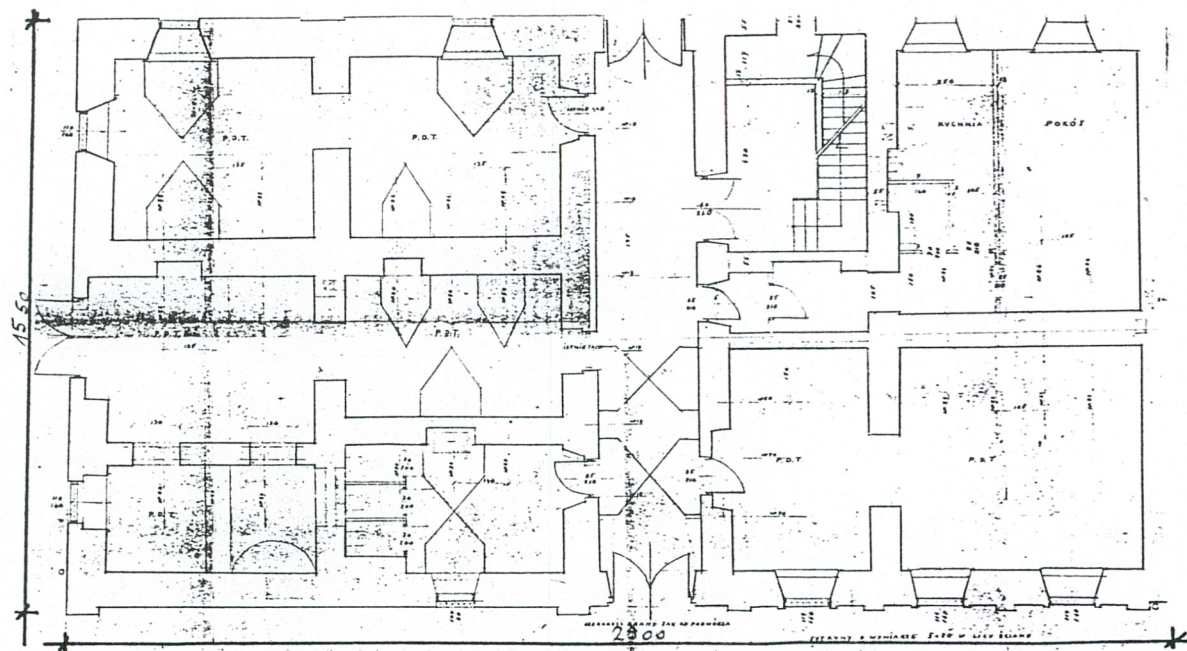
MIKOŁÓW

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

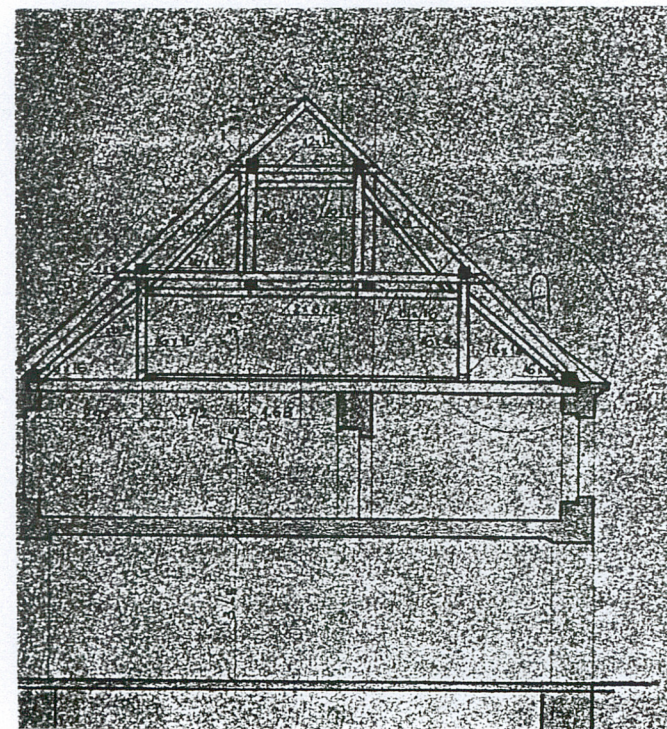
DOM MIESZKALNO USŁUGOWY
RYNEK 14

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

DOKUMENTACJA ARCHIWALNA

RZUT PARTERU skala 1:200

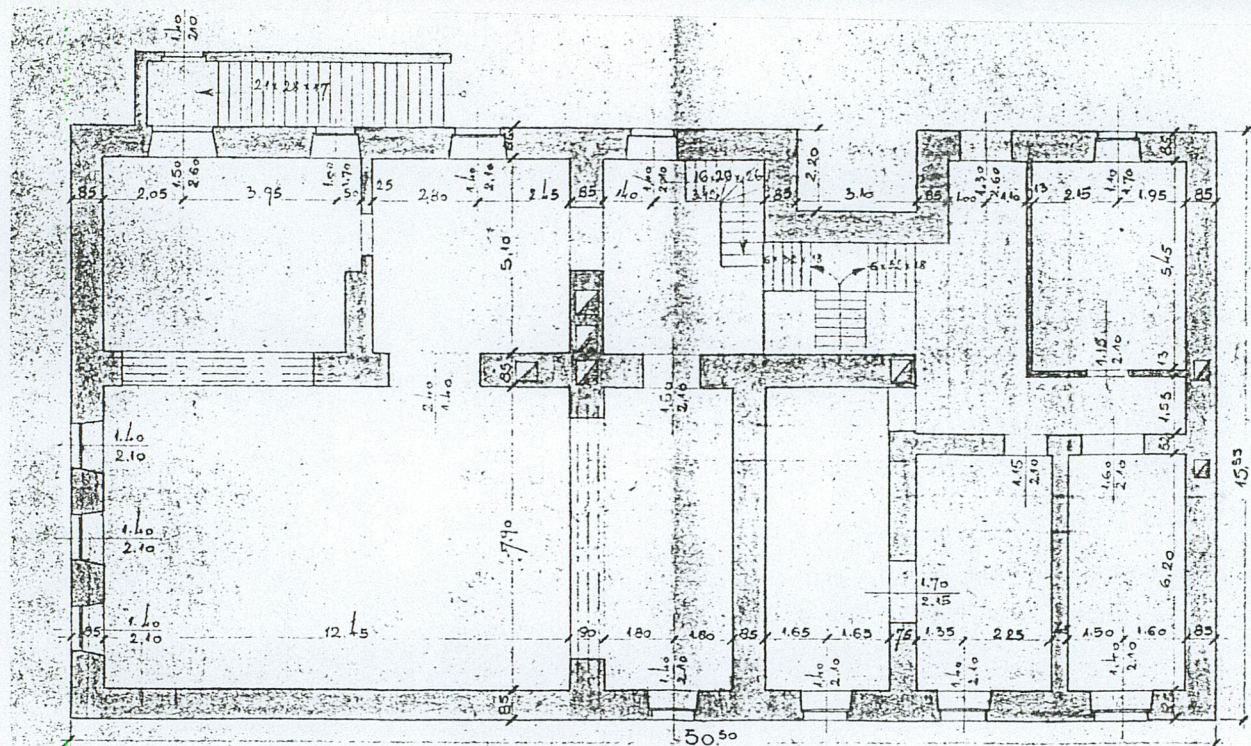
PRZEKRÓJ A-A skala 1:200

mgr inż arch. Ryszarda RAJNICH-WALAWENDER

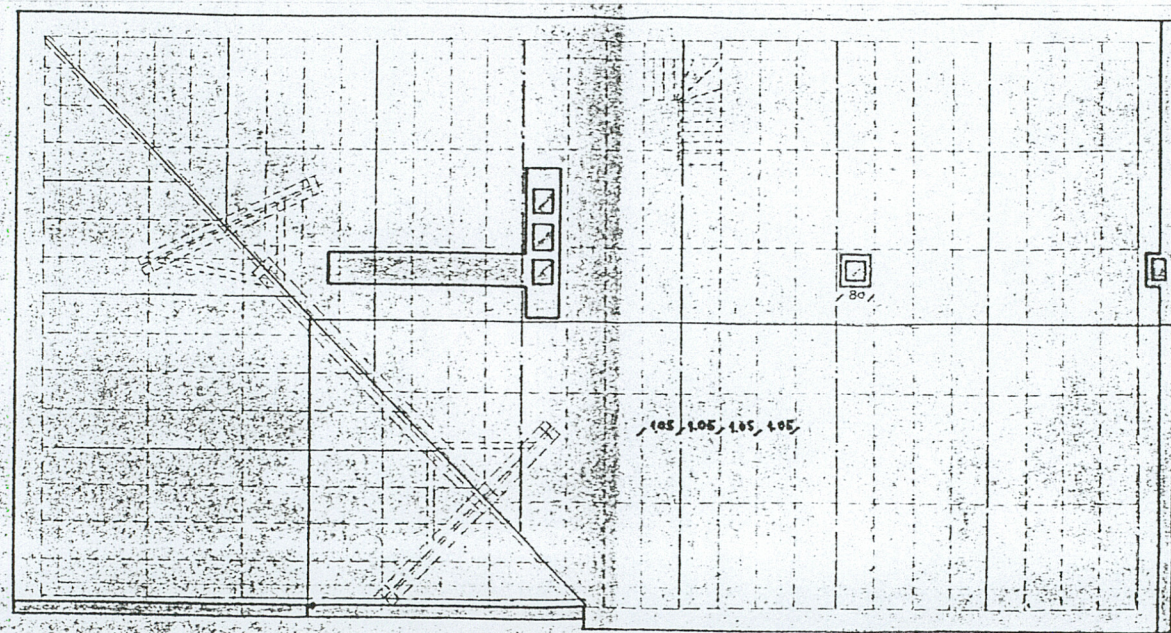
X 1997r.

Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

RZUT PIĘTRA skala 1:200

RZUT WIĘŻBY skala 1:200